

Commissiedebat Ruimtelijke Ordening – 2 oktober 2024

Er liggen veel verschillende maatschappelijke opgaven die ruimte vragen in Nederland, zoals woningbouw, het beschermen van het bodem- en watersysteem, klimaatverandering, natuurherstel, de transitie van de landbouw, de verduurzaming van de energievoorziening, mobiliteit en de omschakeling naar een circulaire economie. De ruimte daarentegen is schaars en efficiënte inzet vereist. Dit levert in de praktijk frictie op. De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) zet zich in voor de transitie naar een duurzaam energiesysteem. De verduurzaming van de energievoorziening gaat gepaard met een noodzakelijke vraag naar ruimte. Ruimtelijke inpassing en de acceptatie van een veranderende leefomgeving spelen een steeds grotere rol in de ontwikkeling van duurzame energieprojecten. Niet alleen bij zonne-energie en windenergie op land, maar ook bij (grootschalige) energie-infrastructuur of batterijen. In het realiseren van de oproep van het PBL voor een klimaatneutraal Nederland in 2050 “het kan, maar vol aan de bak”, is het cruciaal dat het kabinet bij al haar ruimtelijke keuzes kijkt naar de impact op het energiesysteem en hier op anticipeert bij ontwerpkeuzes, programmering, prioritering en in de omgang met lokale weerstand. Wij pleiten hiermee dus voor energieplanologie. Houd daarbij ook rekening met de groei van openbaar vervoer als vorm van duurzame mobiliteit en neem dit mee in de planning van locaties voor nieuwbouwwoningen, zie ook het manifest ‘Samen verkleinen we de afstand.’ De NVDE vraagt u drie concrete punten mee te nemen in het debat:

1. Voeg alle sectorale energieprogramma’s in de Nota Ruimte en leg geen nieuwe beperkingen op

Het rapport van het Planbureau voor de Leefomgeving ‘Trajectverkenning Klimaatneutraal 2050’ stelt dat Nederland bij alle beleidskeuzes een ‘2050-bril’ op moet zetten. Vertraging en bovenwettelijke eisen kunnen erin resulteren dat de energietransitie vele malen duurder wordt óf dat de doelstelling ‘klimaatneutraal in 2050’ niet meer haalbaar is.

- **Het is belangrijk om vroegtijdig de ruimtelijke claims van al lopende klimaat- en energieprogramma’s op Rijksniveau als uitgangspunt te nemen en ervoor te zorgen dat deze vertaald worden in het omgevingsbeleid van provincies en gemeenten.** In de (concept) Nota Ruimte wordt daarbij concreet het Programma Energiehoofdstructuur (PEH) genoemd als uitgangspunt. Wij pleiten ervoor daarnaast te kijken naar programma’s als het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE), het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (MIEK), het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN), het Nationaal Programma Regionale Energiestrategieën (NPRES), de Cluster Energiestrategieën (CES), het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie (NPVI) en de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL). De NVDE stuurde u eerder haar input op de Nota Ruimte.

- **Werp geen nieuwe, vertragende belemmeringen op voor keuzes die al zijn gemaakt binnen de sectorale programma's op het gebied van energie.** De energietransitie is al 'work in progress', er is geen tijd voor het heroverwegen van al gemaakte keuzes en een streven naar integraliteit zonder eind.
- **Naast ruimtelijke reserveringen zijn er ook emissie- en infrastructurele reserveringen.** Het is positief dat het voorontwerp Nota Ruimte de ruimtelijke reserveringen voor CO₂-vrije elektriciteitsproductie (Barro) behoudt ter zekerstelling van CO₂-vrije flexibele opwek en de leveringszekerheid. Daarbij zij erop gewezen dat voor een mogelijke investering enkel een ruimtelijke reservering alleen niet voldoende is; ook moet er voldoende emissieruimte naar lucht en water vergund kunnen worden alsook tijdig ruimte op de stroom- en gas-/waterstofnetten aanwezig zijn. De NVDE roept op om ook naar deze noodzakelijke emissie- en infrastructuurreserveringen te kijken en deze te borgen.

2. Voorkeursvolgorde Zon: houd ruimte voor maatwerk, stimuleer innovatie en meervoudig ruimtegebruik

De energietransitie draagt bij aan meerdere belangen en doelstellingen in de ruimte: de reductie van broeikasgassen, het versterken van de natuur, economische groei en het verduurzamen van meerdere sectoren, zoals landbouw, mobiliteit, industrie en gebouwde omgeving. Denk daarbij aan het bevorderen van biodiversiteit en het tegengaan van bodemdaling in veenoxidatie-gebieden. Inclusief [kansen](#) om duurzame energie een bijdrage te laten leveren aan het oplossen van het stikstofprobleem, transformatie van de landbouw en het herstellen van de natuur. Dankzij stimulering en (deels) financiering door een energieproject, kan bijvoorbeeld op perceelniveau de agrarische sector een transitie doormaken naar natuurinclusief (bijvoorbeeld via biodivers ingerichte akkerranden en watergangen). Datzelfde geldt in gebieden van verzilting/veenoxidatie, waar grote veranderingen nodig zijn om het gebied te behouden voor de agrarische sector.

- **De NVDE ziet specifiek voor de agrarische sector veel voordelen.** Agrariërs die investeren in duurzame energie hebben naast hun agrarische activiteiten een *extra inkomstenbron*, kunnen met de duurzame energie ook zelf de energievoorziening van hun *bedrijf verduurzamen*, hebben een *lagere energierekening* en zijn *minder afhankelijk van fluctuerende energie- en gewas/productprijzen*.
- **Uit [opinieonderzoek van de NVDE en agrarisch nieuwsblad Nieuwe Oogst onder boeren](#) blijkt dat bijna 60% van de boeren wil investeren in duurzame energie.** De productie van groen gas via *mono-mestvergisting, duurzame energieprojecten die uitgaan van multifunctioneel ruimtegebruik* bieden verder een alternatief businessmodel voor boeren¹. Zo hebben zij een vaste aanvulling op een agrarisch verdienmodel, als zij hun stikstofuitstoot willen reduceren of willen kiezen voor extensievere landbouw².

¹ Zie voor voorbeelden [brochure-ecologie-zo-dragen-zonneparken-bij-aan-de-ecologie-van-nederland.pdf \(hollandsolar.nl\)](#) en [Brochure AlliantieZon multifunctioneel-ruimtegebruik-.pdf](#)

² Voorbeelden hiervan zijn agri-PV of grondgebonden zonneparken als buffergebied tussen een Natura 2000 locatie en een bron van stikstofemissies. Dit biedt agrariërs een extra inkomstenbron. Eventuele inkrimping van huidige activiteiten hoeft dan niet per definitie te leiden tot het (volledig) stoppen om bedrijfseconomische redenen. Naast zonnestroom liggen er kansen voor windenergie of zonnecollectoren voor warmte.

- **Om meervoudig gebruik voor elkaar te krijgen is het van belang dat de ‘Aangescherpte Voorkeursvolgorde Zon’ in Nederland zodanig geïmplementeerd wordt dat er ruimte blijft voor maatwerk en dat deze innovatie stimuleert.** Daarvoor is het nodig dat alle provincies de drie uitzonderingscategorieën uit de Voorkeursvolgorde Zon opnemen in hun ruimtelijk beleid. Sommige provincies stellen naast de Voorkeursvolgorde Zon extra bovenwettelijke eisen aan zonne-energie of interpreteren de voorkeursvolgorde te nauw. Dat werkt vooruitstrevende agrariërs tegen, bemoeilijkt de verduurzaming van het bedrijfsleven en de gebouwde omgeving en het werkt stagnerend voor de energietransitie.

3. Zorg voor kortere doorlooptijden, niet alleen voor woningbouw, maar juist ook voor duurzame energie.

Expliciet vragen wij u om ervoor te zorgen dat de versnellingsmaatregelen uit het **wetsvoorstel regie op de volkshuisvesting** ook voor duurzame energieprojecten gaan gelden. Het vraagt aanvullende maatregelen en snelle besluitvorming om de nationale klimaatdoelen te kunnen halen. Uit een [studie van CE-Delft](#) uit 2021 blijkt dat de realisatie (dus van initiatief tot en met bouw) van grote projecten in de energietransitie vaak acht à tien jaar duurt. Deze doorlooptijd moet drastisch worden ingekort om de klimaatdoelen van 2030 te kunnen halen. De EU vraagt de lidstaten het [RepowerEU-plan](#), de RED III en haar [noodverordening](#) aan te grijpen om, waar mogelijk, werk te maken van de versnelde inzet van hernieuwbare energie om de doorlooptijden van vergunningsprocedures voor energietransitieprojecten te verkorten. De [Net-Zero Industry Act](#) bevat een aantal nuttige rechtstreeks werkende bepalingen. Een klimaatcoalitie van bedrijven en de NVDE wil snellere besluitvorming, een andere werkwijze en een [actieagenda](#) voor kortere doorlooptijden voor ruimtelijke procedures, want 2030 is eigenlijk al volgend jaar.

In dit verband zij ook gewezen op de dreigende vertraging van vier jaar van de Delta Rhine Corridor, een cruciaal infrastructureel project met grote ruimtelijke impact. De realisatie van deze buisleidingen en kabels voor de belangrijke industrieclusters dreigt van 2028 naar tenminste 2032 te verschuiven. Dit heeft grote negatieve gevolgen voor verduurzaming van de industrie en voor investeringsbesluiten door het bedrijfsleven, en maakt het behalen van doelen uit de Europese richtlijnen voor onder meer groene waterstof heel lastig, zo niet onmogelijk. Juist door deze infrastructuur voor waterstof, CO₂, ammoniak en gelijkstroom kan de industrie verduurzamen en de leveringszekerheid en concurrentiepositie versterken.

Zet in op realisatie van de Delta Rhine Corridor uiterlijk in 2029 middels een crisisaanpak. Het motto van het Hoofdlijnenakkoord bevat het woord 'lef', precies wat nodig is om dit project vlot te trekken. Streef niet naar het minimaliseren van risico's, maar ga uit van acceptabele risico's. Wees creatief en pak de ruimte die Europese richtlijnen bieden voor onorthodoxe oplossingen. Stuur ambtenaren en overheidsdeelnemingen daar ook op aan.

De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) maakt zich sterk voor een energievoorziening die volledig is gebaseerd op hernieuwbare energie door het bundelen van krachten uit de gehele sector. De aangesloten bedrijven zijn actief in hernieuwbare elektriciteit, warmte en gassen en in duurzame mobiliteit, de gebouwde omgeving en de industrie. De activiteiten voor duurzame energie bij 1.600 aangesloten bedrijven vertegenwoordigen nu al een omzet van ruim € 43 miljard en bijna 200.000 werknemers in Nederland.